

مقاله

نام مقاله : از آرمان ها تا واقعیت: تحلیلی از مهم ترین چالش ها و رویکردهای سازماندهی اطلاعات در عصر حاضر

نام نشریه : کتابداری و اطلاع رسانی

شماره نشریه : ۴۰ - شماره چهارم، جلد ۱۰

پدیدآور : دکتر رحمت الله فتاحی

تاریخ : زمستان ۱۳۸۶

مقاله متن

از آرمانها تا واقعیت: تحلیلی از مهمترین
چالشها
و رویکردهای سازماندهی اطلاعات در عصر حاضر

سازماندهی اطلاعات همواره از دغدغه‌ها و کارکردهای اصلی حرفه کتابداری و اطلاع‌رسانی بوده و نقش زیربنایی در فرایند مدیریت اطلاعات (تولید، توزیع و اشاعه) داشته است. اصول و قواعد تدوین شده در این زمینه در طول زمان تحول و توسعه یافته و هدف آنها ایجاد چارچوبی برای سازماندهی آرمانی اطلاعات بوده است. با وجود این آرمانگرایی، سازماندهی اطلاعات در عمل و بویژه در محیط الکترونیکی و شبکه‌ای کنونی، با چالشها و دشواریهای اساسی روبه‌روست. هدف مقاله حاضر، شناسایی و تحلیل این چالشهاست. این نوشته تلاش دارد برخی پرسشهای اساسی ناشی از شرایط جدید را مطرح کند. مهمترین چالشهای مورد بررسی در سازماندهی اطلاعات عبارتند از: افزونگی منابع اطلاعاتی در شکل‌های گوناگون، دشواری در تعیین مبناي توصیف منابع، محدودیت سازماندهی در مبدأ تولید منابع، دشواری کنترل مستند نامها و موضوعها در سطح ملی و جهانی، تضاد میان شیوه‌های پیش هم‌ارایی و پس هم‌ارایی، کاستیهای فهرستهای رایانه‌ای در بازایی و نمایش اطلاعات و تضاد میان فهرستنویسی و نمایه‌سازی در موتورهای کاوش. در پایان، ضمن دسته‌بندی این چالشها، راهکارهایی برای فایق آمدن بر آنها ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: سازماندهی اطلاعات، فهرستنویسی، محیط رایانه‌ای، چالشهای سازماندهی.

مقدمه

تولید و مصرف اطلاعاتی که در طول زمان بر حجم، تنوع و شیوه‌های آنها به طور قابل ملاحظه‌ای افزوده گشته، از وجوه بارز زندگی اجتماعی است. همه فعالیت‌های انسان در طول زمان به تولید و مصرف اطلاعات وابسته است. چنانچه تولید و مصرف اطلاعات را دو فعالیت اجتماعی بدانیم، ضروری است به این نکته مهم توجه کنیم که آنها چرخه‌ای رو به گسترش را در طول زمان شکل می‌دهند. این چرخه در طول تاریخ تمدن یک سیر تکاملی و رو به پیچیدگی را طی کرده است؛ از سویی، تولید اطلاعات افزون‌تر، متنوع‌تر، گروهی‌تر، سریع‌تر و نظام مندتر شده و از سوی دیگر، مصرف اطلاعات به موازات افزایش فعالیت‌های بشری افزون‌تر، حیاتی‌تر، اجتماعی‌تر، و درعین حال، حتی شخصی‌تر گردیده است. به بیان دیگر، امروز هم جامعه و هم فرد انسانها، در مقایسه با جامعه و انسان دیروز، بیشتر به اطلاعات وابسته‌اند.

نکته مهم آنکه، دو فعالیت «تولید» و «مصرف» اطلاعات به فعالیت سومی وابسته است که بتدریج و به موازات توسعه آن دو فعالیت، بر اهمیتش افزوده شده است. «سازماندهی اطلاعات» فعالیت است که به شکل جدی بر کمیت و کیفیت چرخه تولید و مصرف اطلاعات تأثیر می‌گذارد. همچنین، سازماندهی اطلاعات به شکل اساسی بر فرایندهای دیگری چون مدیریت اطلاعات، تولید دانش، و انتقال آن به نسل‌های آینده تأثیر گذارده بوده و در مجموع فعالیت‌های دارای ارزش افزوده است (فتاحی، ۱۳۸۲؛ Fattahi;

McGee and Prusak, 1993; Griffiths and King, 1993; Keyes, Koenig, 1995; 1992 and Afshar, 2006). به همین دلیل، دانش سازماندهی اطلاعات در طول زمان سیری تکاملی را طی نموده و در این راستا، هدفها، اصول و قواعد خاصی برای آن تدوین شده است. رویکرد تدوین‌کنندگان این اصول و قواعد به طور تلویحی بر سازماندهی مطلوب یا به عبارتی، آرمان‌گرایی مبتنی است؛ یعنی،

نقشه سایت | تماس با ما **Farsi | Arabic | English**